

אין תורה נקנית אלא בחבורה

הרב מתניה ידיד
רכז גיוס משפחות פריילנס לתורה מציון לתש"פ
כיום מרצה במכללת אורות אלקנה

עולם הלימוד היהודי מתאפיין מאז ומתמיד בלימוד בחבורה. חז"ל דרשו על אבותינו שלא למדו תורה לבד אלא היו ב"בית מדרשם של שם ועבר" יעקב שולח את יהודה לגושן לפני ירידתו למצרים כדי להקים ישיבה שם ילמדו בצוותא. ישיבותיהם של "בני הנביאים" המופיעות במקומות שונים בתנ"ך ובעיקר אלו שהיו בימי אלישע הנביא ביריחו, בבית אל, בגלגל ועל גדות הירדן. הגמרא במסכת ברכות אומרת שתורה נקנית רק בחבורה ואנו יודעים היטב מהניסיון שלעיתים לימוד לבד הוא אולי יעיל ומהיר ומרוכז יותר אך הוא יביא את האדם להבנה המוגבלת בשכלו שלו לבד. כאשר אדם לומד בחבורה הוא מקבל תוכנות חדשות, מנהל משא ומתן, מעלה קשיים, מעלה סברות ומאזין לתגובה עליהן. כל אלה יוצרים חידוש ולמידה משמעותית.

אך חבורה וחברותא בהחלט יכולות להוות גם מכשול. קרח לא מסתפק בהטלת ספק על משה רבינו לבדו, הוא יוצר חבורה שתלך יחדיו אל משה, שתטיל את הספק בפומבי. הוא מנהל משא ומתן בכיכר השוק ובעיקר בא עם התשובה בכיסו לשאלה שהוא שואל. אם נדייק, הבעיה לא היתה בעצם השאלה שקיבלה מענה מידי בדמות המטות של מאתיים וחמישים האיש אלא בכך שהם לא באו לשאול אלא להתריס. האם שאלותיו של קרח ראויות להישאל? בודאי. בתנאי שבצד השני יש מי שרוצה לשמוע את התשובה. זו המהות של בית המדרש. תשאל כל שאלה ותאזין היטב לתשובה. כפי שדורשים בשם הרב צבי יהודה קוק זצ"ל על המשנה במסכת אבות על היחס לתלמידי חכמים "הוי מתאבק בעפר רגליהם" לשון מאבק! תשאל הכל! אך "בעפר רגליהם" בענווה ובהאזנה אמיתית לתשובה.

שאלות קשות באמונה נשאלו תמיד, מאבותינו דרך משה רבינו וגדולי הנביאים ועד לחכמים בכל הדורות. הקושי לתפוס את הנהגת ה' בעולם מחייב אותנו לשאול בענווה. להאזין לתשובה שלעיתים אינה מגיע בדמותם של גלי קול דרך האוזניים אלא דווקא בהקשבה פנימית דרך הלב. לעיתים, אדם עם קשיים באמונה נתפס בעיני עצמו כלא מאמין אך ההיפך הוא הנכון. אדם שמטיל ספק אך מבקש להאזין לתשובה ייתכן והוא יגיע לפסגות שלולי היה מעז לשאול ולאחר מכן להאזין, לא היה מגיע אליהן.

ייתכן ועלינו לדבר על עולם דתי שהוא מלא ספקות וחששות כחלק בלתי נמנע מההתפתחות שלנו. ספקות ומשברים לא מוציאים אותנו מהעולם הדתי אלא להיפך, מאפשרות לנו מבט מורכב יותר עלינו על התהליך הרוחני שאנו עוברים. מעין הסיפור בגמרא על ריש לקיש שכל דבר שהיה שומע מרבו, רבי יוחנן, היה מקשה עליו עשרים וארבע קושיות. עשרים וארבע קושיות הן ערעור מוחלט על תורתו של רבי יוחנן, איום מוחשי להפלת המגדל שבנה הרב וריש לקיש ללא כל מורא מקשה קושיה ועוד קושיה ועוד קושיה עד לעשרים וארבע קושיות, המספר של עשרים וארבע קושיות מרמז על עשרים וארבעה כתבי הקודש. הקושיות הקיפו את כלל הנושאים ואת כלל העולמות הרוחניים מכל פינה אפשרית כך למד ריש לקיש וכך לימד רבי יוחנן. עולם רוחני לא נבנה בהסכמה אילמת אלא מתוך דיאלקטיקה מתמשכת של התלמיד עם רבו, הדרך הטובה ביותר להתמודד נכון עם המשבר הרוחני היא בדיוק כמו הפתרון של רבי יוחנן וריש לקיש – החברותא. החברים. הקהילה.

נשכיל אנו כחברה לבנות קהילות ובתי מדרש כאלה שמאפשרים שאלת שאלות לצד הקשבה, בירור יחד עם האזנה, שיביאו לידי כנות כמו גם לחיים רוחניים מלאי עומק ומשמעות.

לתגובות: ymatanya@gmail.com